

*І.О. Школьник, канд. екон. наук, доц.,
ДВНЗ "Українська академія банківської справи НБУ"*

РОЛЬ БАНКІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Дослідження процесів формування фінансового ринку є основою для ефективного управління ним, тобто свідомого використання можливостей сформованого механізму та інструментів, адекватних сучасним економічним умовам. Існуючі у світовій практиці принципи організації механізму функціонування фінансових ринків (при наявності специфіки історичного економічного розвитку країни) мають цілий ряд спільних рис. Історично у світовій фінансовій архітектурі виділяють два основних типи моделей функціонування фінансових ринків, а саме: банкоцентрична модель (континентальна), що характерна для країн континентальної Європи, та орієнтована на ринок капіталу (англо-американська). Для розробки заходів, щодо підвищення ефективності функціонування вітчизняного фінансового ринку важливого значення набуває вирішення питання, до якої саме моделі його можна віднести.

На сучасному етапі розвитку фінансового ринку в Україні, на наш погляд, ми маємо модель фінансового ринку, що наближена до банкоцентричної, оскільки фактично основним джерелом для розширеного відтворення в реальному секторі економіки, крім власних коштів суб'єктів господарювання, є кредити банків, хоча з точки зору розвитку ринку капіталу банки поводять себе активно лише фрагментарно.

Банкоцентрична модель фінансового ринку передбачає, що банківські установи зберігають основну частину заощаджень, що створюється в економіці у формі депозитів юридичних та фізичних осіб. У цій моделі юридичні та фізичні особи напряму інвестування не здійснюють, а фактично передоручають банківським установам прийняття рішень про інвестування коштів. Банки не тільки здійснюють кредитні операції, але і є основними покупцями акцій та облігацій підприємств. Вони володіють акціями та контролюють торгівлю ними, а також домінують на ринках капіталу. Структура фінансових продуктів на таких ринках більш консервативна.

Для банкоцентричного фінансового ринку характерною є ситуація, коли роль фінансового посередника виконує переважно банківська система, і, як наслідок, трансформування тимчасово вільних фінансових ресурсів економічних агентів відбувається шляхом їх перетворення в кредитні ресурси для економіки країни.

Діяльність банків на фінансовому ринку України здійснюється в декількох напрямках: по-перше, банки здійснюють трансформацію тимчасово вільних грошових коштів економічних агентів у капітал; по-друге, банки самі є емітентами цінних паперів і зацікавлені у функціонуванні ефективного ринку капіталу; по-третє, займаються операціями купівлі-

продажу цінних паперів; по-четверте, банки надають послуги андеррайтингу на ринку капіталу; по-п'яте, вони можуть виступати ключовими суб'єктами ринку похідних цінних паперів, з допомогою якого здійснюється перерозподіл ризиків та хеджування операцій; по-шосте, як Національний банк України, так і банківські установи є ключовими суб'єктами при проведенні операцій з державними цінними паперами, зокрема ОВДП.

Школьник, І.О. Роль банків у процесі формування національної моделі фінансового ринку [Текст] / І.О. Школьник // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник тез доповідей X Всеукраїнської науково-практичної конференції (22-23 листопада 2007 р.) : у 2-х т. - Суми : УАБС НБУ, 2007. - Вип. 1. – С. 106-108.